

N:o 4.

Ank. till Riksd. kansli den 4 februari 1901, kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 4 kap. 11 § strafflagen.

Genom en den 21 december sistlidet år aflåten proposition, n:o 8, hvilken af båda kamrarne blifvit till lagutskottet hänvisad, har Kongl. Maj:t, under återopande af propositionen bilagda, i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll, föreslagit Riksdagen att antaga följande förslag till

Lag

om ändrad lydelse af 4 kap. 11 § strafflagen.

Härigenom förordnas, att 4 kap. 11 § strafflagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

Der lagen utsätter särskildt straff för den, som ånyo begår brott, skall det straff ej ådömas, utan då sådant återfall skett sedan den brottslige till fullo undergått det för förra brottet honom ådömda straff.

Ej heller må, ändå att straffet för det förra brottet var till fullo verkställt, till särskildt straff för återfall dömas, der den straffade, sedan verkställigheten afslutades och innan det nya brottet föröfvades, under en tid af tio år hvarken begått gerning, som i förhållande till det förra brottet utgör återfall, eller för sådan gerning undergått bestraffning.

Vid tillämpning af hvad sålunda är föreskrifvet, skall hvarje gerning, som innefattar stöld, snatteri, inbrott, rån eller försök dertill, i förhållande till annan sådan gerning anses utgöra återfall.

Föreliggande proposition är föranledd af Riksdagens skrifvelse till Konungen den 15 maj 1898, deri Riksdagen, i anledning af framställning af dess justitieombudsman, anhöll, att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, huru de med gällande lagstiftning angående återfallspreskription förenade olägenheter lämpligast kunde undanrödjas, samt för Riksdagen framlägga förslag till lagändring i sådant syfte.

I den framställning, som låg till grund för Riksdagens förenämnda skrifvelse, hade justitieombudsmannen fäst uppmärksamheten å vissa olägenheter och oegentligheter, som vore förenade med det i nu gällande lag stadgade undantag från regeln om återfallspreskription, samt på anförda skäl föreslagit en omarbetning af bestämmelserna om återfallspreskription i enlighet med följande grundsatser, nemligen:

att i strafflagen upptaget brotts verkan att medföra särskildt straff vid återfall i regeln begränsades till tio år, räknade från det straffet för samma brott blifvit till fullo verkställt; *att* från berörda regel gjordes undantag för fall, i hvilka den brottslige under omförmälda tid af tio år antingen föröfvade eller delvis straffades för i strafflagen upptaget brott, som sjelft kunde verka förhöjning i straff vid återfall, eller ock föröfvade eller helt och hållet eller delvis straffades för brott af den beskaffenhet, att för sådant brott stadgad straff icke på grund af bestämmelserna i 5 kap. 14 § strafflagen kunde genom tilländagåendet af viss tid förfalla; *samt att* sedan återfallspreskription hindrats derigenom att, på sätt nyss nämnts, brott af viss beskaffenhet under den stadgade preskriptionstiden föröfvats eller bestraffats, ny preskriptionstid räknades från afbrottet i den förra.

Riksdagen vitsordade i sin skrifvelse de af justitieombudsmannen framhållna olägenheterna och ansåg det förty vara af vigt, att 4 kap. 11 § strafflagen erhöles förändrad affattning, dervid den af justitieombudsmannen angifna rigtningen för lagstiftningens omarbetning vore förtjent af beaktande. Riksdagen uttalade alltså den uppfattningen, att, derest undantag från den allmänna regeln om återfallspreskription befunnes nödiga, dessa endast borde hänföra sig till något förhållande, som inträffat under de tio närmaste åren efter det förra brottets be-

straffning, hvarjemte Riksdagen ansåg under öfvervägande böra komma den af justitieombudsmannen framkastade tanken att annorledes än som i gällande lagstiftning skett fastställa de brottsarter, hvilka skulle ega verkan att afbryta återfallspreskriptionen, dervid Riksdagen dock erinrade, att åt stadgandet borde gifvas en sådan affattning, att ej brott utom strafflagens område komme att utöfva inverkan på afgörande af frågan om återfallspreskriptions inträdande. Härförutom ansåg emellertid Riksdagen det böra undersökas, huruvida öfver hufvud några undantag från regeln angående återfallspreskription vore påkallade af giltiga grunder, eller om icke åt sjelfva begreppet återfall skulle gifvas ett efter inre grunder mera afpassadt innehåll, derigenom att regeln om återfallspreskription gjordes undantagslös.

Vid frågans behandling hos Kongl. Maj:t har sistberörda af Riksdagen ifrågasatta åtgärd befunnits ej vara att förorda. Enligt hvad vederbörande departementschef vid ärendets föredragning framhållit vore grunden dertill, att lagen i fråga om vissa brott stadgade särskildt straff för återfall, i allmänhet att söka i det erfarenhetsrön, att företrädesvis dessa brott vanemessigt föröfvades och att återfall der mer än eljest häntydde på en inrotad brottslig benägenhet, som måste med särskildt kraftiga medel bekämpas. Grunden till stadgandena om återfallspreskription torde åter vara att söka i den uppfattning, att, om efter ett brotts bestraffande en längre tid förflutit utan att brottslingen gjort sig skyldig till återfall, ett sedermera af honom begånget nytt brott finge anses närmast framgå ur särskilda tillfälliga motiv och icke utgöra ett uttryck för den fortfarande benägenhet för brott, som utmärkte vane-förbrytaren. Men om så vore fallet, torde det ock vara uppenbart, att den omständigheten, att en viss tid förflutit efter fullbordandet af straffet för ett begånget brott, icke i och för sig borde kunna föranleda återfallspreskription, utan att det tillika måste uppställas såsom en ovilkorlig fordran, att gerningsmannen under denna tid afhållit sig från gerningar, som i förhållande till det förra brottet vore att anse såsom återfall. Att låta återfallspreskription tillgodokomma jemväl brottslingar, som under preskriptionstiden gjort sig skyldiga till återfall, men på ett eller annat sätt undandragit sig straff — hvilket skulle blifva följderna deraf, att regeln om återfallspreskription gjordes undantagslös — torde alltså näppeligen vara förenligt med återfallspreskriptionens grundtanke och skulle för öfrigt kunna medföra det för en naturlig rättsuppfattning föga tilltalande resultat, att ett mot slutet af preskriptionstiden begånget brott, som efter utgången af nämnda tid åtalades i sammanhang

med ett nytt brott af samma slag, komme att bestraffas vida strängare än detta senare.

Justitieombudsmannens förslag i fråga om de arter af brott, hvilka skulle tillerkännas verkan att afbryta preskriptionen, har ej heller tillvunnit sig Kongl. Maj:ts godkännande. Såsom skäl härför anföres af departementschefen uti det vid propositionen fogade statsrådsprotokoll följande:

»Med grunderna för återfallsskärpningen lärer, såsom justitieombudsmannen ock framhållit, öfverensstämma, att återfallspreskriptionen afbrytes allenast genom sådana omständigheter, hvilka häntyda på en fortfarande benägenhet för det slags brott, hvarom fråga är, eller dermed jemförliga förbrytelser. Från denna synpunkt kunna de nu gällande bestämmelserna ej anses fullt lämpliga; men äfven justitieombudsmannens förslag måste härutinnan betecknas såsom otillfredsställande. Att, såsom gällande lag, låta återfallspreskriptionen afbrytas af hvarje slags brott, som är belagdt med förlust af medborgerligt förtroende, är tvifvelsutän mindre befogadt, då flere af de brott, som härvid kunna komma i betraktande — såsom exempelvis brott enligt 8 och 16 kapitlet strafflagen — äro fullkomligt artschilda från de förbrytelser, för hvilka återfallsstraff kan ifrågakomma, och icke kunna berättiga till några som helst slutsatser i fråga om gerningsmannens benägenhet för sistnämnda slags brott. Men en dylik anmärkning kan med lika fog riktas mot justitieombudsmannens förslag, enligt hvilket egenskapen att afbryta återfallspreskription skall tillkomma — förutom en stor del af nyssberörda vanfregående brott — äfven åtskilliga andra förbrytelser, hvilka uppenbarligen äro af ganska ringa betydelse, då det gäller att bedöma, huruvida en persons återfall i tjufnadsbrott eller andra med återfallsstraff belagda förbrytelser är att anse såsom beroende hufvudsakligen på tillfälliga bevekelsegrunder eller på inrotad benägenhet för brott af den art, hvarom fråga är. Öfver hufvud synes tillräcklig anledning ej föreligga att i förevarande afseende taga hänsyn till andra brott än sådana, som i förhållande till det tidigare brottet äro att anse såsom återfall. Vål är det uppenbart, att — likasom en persons tidigare uppförande i allmänhet bör komma i betraktande vid bestämmande af straffet för ett af honom begånget brott — det måste tillkomma domstolen att, oberoende af stadgandena om straffskärpning vid återfall, fästa särskild vikt vid förbrytelser af svårare beskaffenhet och framför allt vid gerningar, som kunna anses i någon mån beslätade med det föreliggande brottet; men för ett behörigt iakttagande häraf synas de strafflatituder lagen innehåller i allmänhet erbjuda fullt tillräckligt utrymme. Enligt min tanke böra alltså gällande

rättsregler om afbrott i återfallspreskription förändras derhän, att preskriptionshindrande verkan tillägges hvarje slags återfall i det tidigare brottet — vare sig återfallet är af beskaffenhet att medföra vanfrejds-påföljd eller ej — men inga andra förbrytelser.»

Utom i ofvan angifna hänseenden är det i propositionen innefattade lagförslaget uppgjort i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad justitieombudsmannen och i anslutning till honom Riksdagen föreslagit. Återfallspreskriptionens inträde är sålunda, enligt lagförslaget, bundet vid tvenne förutsättningar, nemligen

1:o) att minst 10 år förflutit, sedan verkställigheten af straffet för det förra brottet afslutades, samt

2:o) att den straffade under tio på hvarandra följande år af denna tid hvarken begått gerning, som i förhållande till det förra brottet utgör återfall, eller för sådan gerning undergått bestraffning.

Tillika har föreskrifvits, att hvarje gerning, som innefattar stöld, snatteri, rån eller försök dertill, skall i förhållande till annan sådan gerning anses utgöra återfall.

Mot propositionen, sådan den nu föreligger, har utskottet ej funnit anledning till någon erinran, och hemställer utskottet alltså,

att föreliggande proposition må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 4 februari 1901.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.

Herr *Trygger* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
